

продовольчих резервів є розробка та запровадження ефективної системи стимулювання виробництва продукції скотарства, зокрема молока і яловичини. Фінансові ресурси держави можуть бути спрямовані у формі дотацій або пільгового кредитування невеликих галузевих бізнес-проектів. Вся організаційно-технічна робота може виконуватись співробітниками сільських і селищних рад. Для цієї мети в структурі виконавчої влади доцільно створити виробничі підрозділи, що можуть виконувати програму часткового формування державних резервів продовольства в Україні, розробки галузевих бізнес-проектів та вирішувати інші питання по ефективному використанню трудових і земельних ресурсів села.

Так само місцеві органи влади можуть взяти на себе ряд питань, що пов'язані із сервісним обслуговуванням присадибних селянських господарств. У зв'язку з цим існує нагальна потреба розробки та запровадження ефективної системи державного планування і управління процесом виробництва, переробки і збуту сільськогосподарської продукції в тому числі і в регіонах з екологічно несприятливими умовами виробництва[1]. Наявні земельні ресурси сільського господарства України використовуються неефективно. Значна частина земельних ресурсів взагалі не задіяна у виробництві, що є значним резервом для нарощування обсягів виробництва конкурентоздатної продукції тваринництва. Менеджмент галузі скотарства може стати ефективним, якщо для розвитку цієї галузі будуть задіяні інші ресурси (висококваліфіковані кадри, фінансова підтримка виробника) і управлінські структури місцевих органів влади.

Література: 1. Мацюцька О. П., Іваненко Ф. В. Державне регулювання процесу використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення/ О. П. Мацюцька, Ф. В. Іваненко // Збірник наукових праць Інституту землеробства УААН.- К.: ЕКМО, 2005.- С.11-15. 2. Сайко В.Ф. Стан земельних угідь та поліпшення їх використання / В. Ф. Сайко //Збірник наукових праць Інституту землеробства УААН.-К.: ЕКМО,2005.- С. 3-11.

Козій І.В.

*аспірант кафедри екологічної економіки НЛТУ України,
м. Львів, Україна*

СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ БАГАТОЦІЛЬОВОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

Лісовий кодекс України окрім заготівлі деревини та живиці передбачає заготівлю другорядних лісових матеріалів та можливість побічного користування лісом. До другорядних лісових матеріалів відносять пні, луб, кору дерев, деревну зелень [2]. Заготівля цих матеріалів відноситься до спеціального використання (для потреб виробничої та комерційної діяльності з метою їх промислової переробки, розвитку лісових промислів і задоволення потреб населення) і здійснюється за плату на підставі спеціального дозволу - лісового квитка і тільки у межах відведених земельних ділянок лісового фонду [3].

Згідно Лісового кодексу України до побічних користувань лісом належать: випасання худоби, розміщення пасік, заготівля сіна, деревних соків, збирання і заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, технічної сировини, лісової підстилки та очерету [2]. Збір громадянами у лісах дикорослих трав'янистих рослин, квітів, грибів, ягід, горіхів, інших плодів для власного споживання належить до загального використання лісових ресурсів і є безкоштовним. Побічні користування лісом поділяють на дві групи: *об'єктом користування є ліс* - заготівля (збирання) дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин; заготівля деревних соків; збирання лісової підстилки; *об'єктом користування є не тільки ліс*, а й землі лісового фонду, непокриті лісом, які використовують з метою розміщення пасік, заготівлі сіна, випасання худоби і заготівлі очерету [3]. До можливих лісокористувань відносять використання лісових ресурсів для потреб мисливського господарства, у культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних цілях та з метою проведення науково-дослідних робіт. Використання лісів у культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних та туристичних цілях здійснюється громадянами безкоштовно на засадах права загального лісокористування. Будь-який із передбачених законодавством України способів лісокористування повинен здійснюватись без заподіяння шкоди лісу [2]. Ліс доцільно розглядати як систему компонент DMFR (D – деревина; M – недеревна рослинна продукція лісу та ресурси

бджільництва; F – різноманітні ресурси тваринного походження; R – корисні функції лісу) [4]. Однак, виникають складнощі при порівнянні грошової вартості компоненти D та компонент M, F і R. Вартість деревини оцінити легко, оскільки вона є постійним об'єктом купівлі-продажу. Ринки для компонент M і F також існують, але вартість цих ресурсів в Україні є значно нижчою, ніж деревини, важко здійснити також грошову оцінку корисних функцій лісу. Відсутність грошової оцінки або нижча грошова вартість компонент M, F, R у порівнянні з D не зменшує їх цінність та важливість для людей і довкілля. У багатьох країнах світу недеревна продукція лісу є головним або одним з головних джерел доходу для багатьох сімей (переважно, це бідні або малозабезпечені сім'ї). Для жителів віддалених регіонів Українських Карпат ягоди, гриби, лікарські трави також є важливим джерелом доходу та необхідними продуктами харчування.

Зосередження усієї уваги лише на економічних аспектах лісокористування не є правильним рішенням. Суть багатоцільового лісокористування полягає в одночасному задоволенні економічних, екологічних та соціальних потреб. Згідно теорії соціальної справедливості: «Будь-який максимальний приріст загальної вигоди суспільства є неприйнятним, якщо він отриманий за рахунок найбільш обездолених» [5]. Конфлікти у сфері використання ресурсів лісу виникають у випадку коли держава або приватний власник лісових земель намагаються обмежити доступ до лісу місцевих жителів з якоюсь метою, наприклад, створення заповідників, захисту біорізноманіття або зосередження лісокористування лише на лісозаготівлі тощо. Таким чином місцеве населення може втратити необхідні та звичні для них засоби існування та можливість задоволення своїх духовних потреб і традицій, пов'язаних з певною територією лісу, що склалися історично [5]. З іншого боку, існують ділянки лісу, у яких необхідно заборонити будь-які практики лісокористування з метою уникнення екологічних небезпек та небажаних наслідків у майбутньому. В такому випадку потрібно визначити найбільш «обездолену» групу: місцеве населення, чи ділянку лісу з усіма її компонентами DMFR.

Економічно-ефективне, етично-прийнятне та екологічно-грамотне багатоцільове лісокористування є ідеальним варіантом, але лише декілька із можливих користувань лісом відповідають усім трьом критеріям одночасно. Ліс не зможе у повній мірі «служити» людям, якщо використовувати певні його ділянки лише з однією метою. Набагато кращих результатів можна досягти, комбінуючи кілька можливих варіантів лісокористування одночасно. А для цього необхідно враховувати соціальні та етичні обмеження при виборі практик лісокористування з метою отримання максимальної ефективності (економічної, екологічної та соціальної) [1].

Література: 1. Адамовський О.М. Інтегральний еколого-економічний ефект багатоцільового використання лісового потенціалу // Еколого-економічні та соціальні проблеми, зумовлені неефективним та несталим веденням лісового господарства та незаконними лісозаготівлями в Україні: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 груд. 2010р., м.Львів / за ред. І. Соловія, М. Чернявського, Я. Геника. – Львів: Товариство «Зелений Хрест», Ліга-Прес. - 2011. – С.169-176. 2. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року // Відомості Верховної Ради. - 1994.-N17.-ст.99. (Редакція від 21.04.2012). 3. Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1996 р. N 449. 4. Туньця Ю.Ю. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов (Вопросы теории). – Издат. объединение «Вища школа». – 1976, 215с. 5. Rawls, John. *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press, Belknap Press. "Liberty" and "difference" principles are discussed in the context of Rawls's moral philosophy. - (1999 [1971]). – p. 53.

*Лек І.Я., студентка 4 курсу,
Науковий керівник: Босак А.О.,*

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту та міжнародного підприємництва НУ «ЛП»,
м. Львів, Україна*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Індустріальна модель розвитку, що панувала у минулому столітті в світі, завела у глухий кут розвиток міст, а екологічні проблеми набули насправді загрозливого характеру. Вона призвела до виснаження ресурсів, перенапруги і руйнування екосистем, порушення природної рівноваги. В свою чергу, явище глобалізації спричинило прискорення темпів суспільного розвитку сучасного світу і його тенденцію до цілісності, що вимагає особливого напруження всіх сил, пошуку внутрішніх резервів поступального розвитку, нового рівня концентрації зусиль.